

**Ikinyamakuru
ca Ekleziya
Gatolika
Umwaka wa 70
Gisohoka kabiri mu
kwezi
Ikiguzi : 500FBu**

Email: journalndongozi@gmail.com

Facebook : Journal ndongozi y'uburundi Rusizi
ziramareme; Twitter: Ndongozi y'Uburundi

NDONGOZI Y'UBURUNDI

Adresse : Candikirwa, kigasohorerwa muri Ndongozi y'Uburundi.
Avenue de la mission n° 06

«Jewe ndi wa mwungere mwiza»
Jn 10, 11a

B.P 690 Bujumbura. Tél.: 222762. Fax : (257) 228907 N°787 15 Ntwarante 2023

Indongozi ni zo nkingi n'inkinzo y'ubumwe bw'abo zirongoye : Tubere abandi akarorero (Ibikurikira)

31. Umaze kwanka igihugu kandi wanka n'abantu baco. Harya twanka gushariza imbere y'aho tuba, vyerekana ko utipfuzwa ko abantu bokwumva akanyamuneza bashitse imbere yaho ubaye.

Gukubura mu nzu ugakuburira mw'ibarabara, vyerekana ko abandi naho wobatera ingwara bitakuraba. Uwanka igihugu yanka no kucitangira, yanka kurinda itungira ryaco mbere ahubwo

akagisahura n'utwo cari ciftiye.

Ni iyo ngendo yatumye higanza ubugunge, ibiturire, no kunyonora itungira ry'igihugu. Umuntu yiba ivy'igihugu, vyerekana ko afise umutima wo kucanka.

32. Bisubiye, umaze kwanka igihugu wanka n'amategeko yaco. Amategeko niyo ashingira inyifato abantu bose bategerezwa gukurikiza. Ni yo aca inzira ibanguranya

abikunda. Iyo rero wase amategeko, uba wase ubumwe kuko uba ushatse kuba agasimbirahamwe canke bugabo bwigaba.

Amategeko atuma haba impore hagati y'abenegihugu kuko ntawuhonyora ku gakanu uwundi. Umwumvikano nawo ukaba ari ikimenyetso c'ubumwe.

33. Murumvise rero imitego twagiye turagwamwo twese abarundi. None rero hagize n'ikirikora,

indongozi ziva muri abo Barundi. None uwufise iyo migendo yokwungura iki abenegihugu. Impumyi ntirongora iyindi.

None rero indongozi zose nizimenye ko zatowe zikiri muri uwo mutima; ziheze zivyukiranye zigire ico zirushije abandi.

Ndongozi mwese! Ni mwebwe muhagarariye igihugu ari co kitwagiye ubumwe kuko tugihurirako twese.

Soma ku Rup. 5

Abakozi ba Ndongozi

Uwujejwe uruganda:

* A. Noël NTIRANDEKURA

Abamenyeshamakuru:

* A. Noël NTIRANDEKURA

* Mélance NDAYIKEZE

* MSV Marie Goreth NDIKUMANA

Uwujejwe ubuhinga:

* Chanel HARINGANJI

Umunyamabanga:

* MSV Marie Goreth NDIKUMANA

Umunyabigega:

* MSV Nadine HARAGIRIMANA

Uwujejwe imigenderanire:

* J. de Dieu NDIKUMANA

Foto: Mélance Ndayikeze

Ubuhinga ngurukanabumenyi ni kirumara mw'iterambere ry'umukenyenzi

Emerance Bucumu, umukuru w'ihuriro ry'abakenyenzi mu Burundi ari kumwe n'abaserukira ihuriro ry'abakenyenzi mu ntara. Bari mu birori vyo guhimbaza umusi mukuru mpuzamakungu wahariwe agateka k'abakenyenzi mu ntara ya Cibitoke, komine Buganda ku wa 08/3/2023

Soma ku Rup. 3

Ibirimwo

o Urugo rukristu nirumenyeshye Inkuru nziza ya Yezu Kristu.....6
o Umunsi udasanze wahariwe indero muri Diyoseze nkuru gatolika ya Bujumbura.....7

o Kwumviriza abantu ku mugaragaro ni co gikorwa cimiriye muri CVR.....8
o Umunsi mpuzamakungu wahariwe abakenyenzi10

Idominika ya kane y'Ikarema : Umwaka A

Igisomwa ca mbere : Samuweli : 16, 1. 6-7.10-13

Inkuru nziza : Yohani 9, 1. 6-9.13-17.34-38

Ivyo dusoma mu gitabu ca mbere ca Samuweli :

(Dawudi asigwa amavuta ngo abe umwami w'Abanyisrayeli)

Muri irya minsi, Umukama yabwiye Samuweli ati: « Niwuzuze amavuta ihembe ryawe, uheze ugende. Ndakurungitse kwa Yese w'i Betelehemu, kuko mu bahungu biwe nabonyemwo umwami nkeneye.» Bamaze gushika, Samuweli abona Eliyabu, yibwira ati: «Ni ukuri, uwusigwa amavuta ari imbere y'Umukama.» Ariko Umukama abwira Samuweli ati: «Ntubrabe ubwiza bwiwe canke igihagararo ciwe, namwase. Nkako, Umukama ntaraba nk'uko umuntu araba; umuntu araba ikiryohera amaso, ariko Umukama araba umutima.»

Hanyuma Yese arengutsa abahungu biwe indwi imbere ya Samuweli. Samuweli avuga ati: «Umukama ntiyatoye n'umwe muri bo.» Samuweli abwira Yese ati: «Ubwo iyo misore irakwiye?» Yese na we avuga ati: «Hasigaye umuhererezi, ariko ari kuragira ibitungwa.» Samuweli abwira Yese ati: «Rungika uwujya kumurondera, kuko ntituja ku meza adashitse ngaha.» Yese arungika uwujya kumuzana.

Yari afise imishatsi y'inginagina, amaso meza, yari aryoheye ijisho. Umukama abwira Samuweli ati: «Va hasi umusige amavuta, ni uwo.» Samuweli yakira rya hembe ry'amavuta, ayamusigira hagati ya benewabo. Umutima w'Umukama uca ushungurukira kuri Dawudi kuva uyo musu no mu bihe vyakurikiye.

Igisomwa ca kabiri: Abanyefezi: 8, 8-14

Ivyo dusoma mw'ikete umutumwa Paulo yandikiye Abanyefezi:

(Ikangure uve mu rupfu, niho Kristu azokumurikira)

Ko kera mwari umuzimagiza ubu mukaba muri umuco mu Mukama, nimwigenze nk'abana b'umuco. Umuco uzana icitwa ubwiza, ubutungane n'ukuri kwose. Nimumenye ikinezereza Umukama. Ntimwigere muja mu bikorwa vy'umuzimagiza bitagira akamaro, nimuvyagirize riho; kuko ivyo abo bantu bakora mu mpisho biteye isoni no kubivuga; ariko ivyo vyose bimaze kwagirizwa, umuco urabigaragaza; ibigaragaye vyose bikaba umuco. Ni co gituma bavuga bati: «Ikangure, wewe usinziriye, haguruka uve mu bapfuye, Kristu azokumurikira.»

Urakaninahazwa kandi uragashemezwa, Mukama Yezu

- Umukama yavuze ati: “Jewe ndi umuco w'isi; uwunkurikira azoronka umuco w'ubuzima.”

Urakaninahazwa kandi uragashemezwa, Mukama Yezu

Ivyo dusoma mu Inkuru nziza ya Yezu Kristu nkuko twayishikirijwe na Yohani:

(Aragenda, ariyuhagira, agaruka yakize)

Muri irya minsi, Yezu ariko aragendagenda, abona umuntu yavutse ari impumyi, araheza acira hasi, abumba akondo n'amate yiwe, agasiga ku maso ya nya mpumyi, hanyuma amubwira ati: «Genda wiyuhagire mw'iriba rya Silowe», ni ukuvuga ngo Intumwa.

Aragenda, ariyuhagira, agaruka abona neza. Ababanyoni n'abandi bahora bamubona asegerereza bavuga bati: «Uwo si umwe yahora yicaye asegerereza?» Bamwe bati: «Ni we», abandi na bo bati: «Haba namba, ni uwusa na we.» Ariko we aravyiyemerera ati: «Ni jewe nyene.»

Hanyuma, uwiyeze guhuma bamujana ku Bafarizayo. Ugasangwa uyo musu Yezu yari yatoye akondo agahumura nya mpumyi, wari umusi w'Isabato. Abafarizayo na bo baramubaza ukuntu yakize ubuhumyi. Abishura ati: «Yansize akondo mu maso, ndiyuhagira, none ndabona.» Abafarizayo bamwe bavuga bati: «Uwo muntu si uw'Imana kuko atubaha Isabato.» Abandi na bo bati: «Umucumuzi yokora ate ibimenyetso nk'ivyo?» Ni ko guhazana. Basubira rero kubaza uwahora ari impumyi bati: «Weho iryawe ku waguhamuye ni irihe?» Yishura ati: «Ni umuhanuzi.» Baramwishura bati: «Uko wakabaye wavukiye mu bicumuro, none ushaka kutwigisha?» Baraheza bamuta hanze.

Hanyuma, Yezu yumva ko bamwirukanye. Bahuye, amubwira ati: «Uremera Umwana w'umuntu?» Na we amwishura ati: «Ni nde ga Mukama, ngo ndamwemere?» Yezu amubwira ati: «Wamubonye, mbere ni uwo muriko murayaga.» Na we avuga ati: «Ndemeye, Mukama», aca yikubita hasi, aramusenga.

Ubuhinga ngurukanabumenyi ni kirumara mw'iterambere ry'umukenyezi

(Bitangurira ku rup.1)

«Uwudashaka gusigara inyuma y'amajambere, ategerezwa kujana n'ubuhinga ngurukanabumenyi.» Ivyo bishikirizwa na Ponsiyano Hatungimana, Umunyamabanga ntayegayezwa mu bu-shikiranganji bwo gushigikirana, imibano, agateka ka zina muntu n'iterambere ridakumira. Hari Ku wa 8 Ntwarante 2023 muri Komine Buganda mu ntara ya Cibitoke mu musu mukuru wo guhimbaza umusi mpuzamakungu wahariwe agateka k'abakenyezi.

Kw'isi yose, uwo musu urahimbazwa ku buryo budasanze kuva mu 1977. Uno mwaka mu Burundi, uwo musu wahimbarijwe icese mu ntara ya Cibitoke muri komine Buganda ku civugo ngo: « uruhara rw'indongozi mw'iterambere ry'ubuhinga ngurukanabumenyi ridakumira ».

Ibirori vyatewe iteka n'icegera c'umukuru w'igihugu c'Uburundi Prosper Bazombanza.

Mw'ijambo ryiwe, yashimangiye akamaro k'ubuhinga ngurukanabumenyi muri kino gihe tugezemwo. «Ikoreshwa ry'ubuhinga ngurukanabumenyi riza ryongereza umuvuduko w'iterambere».

Karahara mu ruganda ntibacura

Prosperi Bazombanza, Icegera c'Umukuru w'igihugu, avuga ko ikoreshwa ry'ubuhinga ngurukanabumenyi ridashoboka mu gihe hatari umuyagankuba. Akizeza abenegihugu ko Reta yahimirije yongera irumvisha abajewe ico gisata ko umuyagankuba ufise ikibanza ntasubirizwa mw'iterambere ry'igihugu.

Nk'uko vyashikirijwe na

Emerance Bucumi, arongoye ihuriro ry'abakenyezi mu Burundi, ngo zimwe mu ngorane nyamukuru z'abakenyezi mw'ikoreshwa ry'ubuhinga ngurukanabumenyi ku bakenyezi hariho ikena ry'umuyagankuba mu mi-hingo itandukanye y'igihugu.

Ati: « Naho atabiharuro bihari, abakenyezi bakoresha ubuhinga ngurukanabumenyi ni bake cane tugereranye n'igitigiri c'abagabo bakoresha ubwo buhinga. Mu gihe ubwo buhinga bukorerwa cane kuri terefone, abazifise ni bake cane.»

Arongera ati: «Mu gihugu hagati haca hiyongerako ikibazoc'umuyagankuba: n'abo bakeyi bafise uduterefone, usanga umuyagankuba uri kure yabo cane ntibaheze ngo bashobore kuza bariruka barondera uwobashiramwo akariro. Ikirere kinini kiri hagati y'abo n'aho bashobora kuronka agacanwa ka terefone, cunzurwa n'udukorwa twinshi tumuhanze bigatuma adashobora gukoresha ubuhinga ngurukanabumenyi kurugezo rwiza.»

Nk'uko uwo mukenyezi arongoye ihuriro ry'abakenyezi mu Burundi abivuga, ngo ubuhinga ngurukanabumenyi bwaje ari kirumara cane mw'iterambere ry'umukenyezi aho ubu basigaye bahana ivyiyumviro n'abandi bakenyezi biciye kw'ikoreshwa ry'ubwo buhinga, umukenyezi

agakurikirana ibikorwa vyawe atiriwe arashika aho biriko birabera.

Ikindi congera ko ngo ni ihanahana ry'amafaranga biciye kuri ubwo buhinga, umukenyezi agashobora kwikenura kandi vyoroshe. Ikibazo c'ubutumwa canke udukete twahora tuzimirira mu nzira tutarashikira mwene two, naco nyene ngo ntikikivugwa ku bakoresha neza ubwo buhinga.

Mu gusozera urwo rubanza, Icegera c'Umukuru w'igihugu yarakebuye abari ngaho ngo barabe neza mu gukoresha ubwo buhinga ngurukanabumenyi. Vyose ngo ntiyama ari vyiza. Ngo mw'ikoreshwa ry'ubwo buhinga nyene, hari abamaze kuhasahurirwa, bakabeshwa canke bagakwegerwa mu vyo batazi. «Gukoresha ubwo buhinga bisaba kwitonda no kubukoresha mu bikenewe gusa»

Tubamenyeshe ko ibirori vy'uwo musu vyatangujwe n'urugendo rw'abakenyezi bahurikiye mu mashirahamwe atandukanye no mu bisata bitandukanye bigize ubuzima bw'igihugu. Urugendo rw'abakenyezi bari mu nzego zo kwivuna abansi n'ugucungera umutekano w'igihugu rwari ruteye igomwe cane.

Uguhimbaza Umunsi w'Imana (Ibikurikira)

Kw'Isabato, Umuremyi yaruhutse mu kanyamuneza

Uko mu ntango igitabu c'Amamuko kibivuga, 'igikorwa' c'Imana cabaye akarorero k'umuntu, n'akaruhuko kiwe niko k'uko. «Ku munsi ugira indwi, Imana yarasozerewe igikorwa yari yagize, hanyuma ku munsi w'indwi iraruhuka imaze kuran-giza igikorwa cayo ».

Akaruhuko k'Imana ntikobonwa nk'uko umenga Imana 'yabuze ico ikora', yabayeye inderamaboko. Imana ntiyigera irera amaboko, yama iriko irakora, nkuko Yezu azobitwibutsa mu kudusigurira isabato, ati : «Dawe ntasiba gukora, na jewe nyene ndakora » (Yoh 5,17).

Akaruhuko ntangere ku munsi w'indwi, ntikamenyesha Imana mburakimazi, ariko kerekana irangurwa ry'ivyakozwe, kakerekana kandi isozerwa ry'igikorwa ciza Imana yakuye mu minwe yayo. « Imana irihweza ivyo yari yagize vyose. Emwe! Vyari vyiza cane.» (Amam. 1.31)

Ubwuzure bwa kera buravyerekana aho bwashiraho ibwirizwa ryekeye « ISABATO », atari mu kwerekana gusa akaruhuko « Imana yagize ihejeje kurema vyose ». «Urama wibuka umusi w'Isabato kugira ngo uwutagatifuze. Uzokora mu misi itandatu, urangure imirimo yawe yose, ariko umusi ugira indwi ni Isabato y'Umukama Imana yawe. Nta gikorwa na ki-

mwe uzokora, yaba wewe, yaba umuhungu wawe, yaba umukobwa wawe, yaba umusuku wawe, yaba incoreke yawe, vyaba ibitungwa vyawe, canke inyambukira uhaye indaro mu bisagara vyawe.

Kukaba nkako, mu misi itandatu, Imana yaremye ijuru n'isi, ikiyaga n'ibiri muri vyo vyose, iruhuka ku musu ugira indwi. Ni co gituma Umukama yahazagiye umusi w'Isabato arawutagatifuzwa» (Ihunguka 20,8-10) ; ariko kugira ngo kandi irangururukiza yaraganiye Israyeli kuva mu bujambwo mu Misiri.

Iyo Mana iruhuka umunsi w'indwi inezerejwe n'ivyo yaremye, ni yo nyene yerekana ubuninahazwa bwayo mu gukura abayo mu minwe ya Farao. Ku buryo ubwari bwo bwose, umuntu yovuga ko tudafatiye kw'ishusho ngereranyo abahanuzi bakunda gukoresha, kuko iyo Imana yimeyeshya, yibonekeza nk'umusore yiteguriye umugeni wiwe.

Kugira twinjire mu ntimatima y'«isabato» n'akaruhuko' y'Imana nk'uko tubisanga mu migendo y'abaheburayo, ni ukumenya vy'ukuri, haba mu Bwuzure bwa kera, haba no mu Bwuzure bushasha, ubucuti Imana yari ifitaniye n'igihugu cayo. Turabibonera no mu nyandiko z'Umuhanuzi Ozeya agira ati : «Kuri uyu musu nzobungira isezerano, hamwe n'ibikoko vyo mw'ishamba, inyoni zo mu kirere, n'ibinyogomba

hasi. Nzovunagura umuheto n'inkota, nkure indwano mu gihugu, mpeze ndabahe kwiryamira atanomanzi. Nzokwirehereza ube uwanje imyaka yose, nzokwirehereza mu butungane n'ingingo, mu buntu n'impuhwe. Nzokwirehereza mu budahemuka, gutyo nawe uzomeye Umukama » (Ozeya 2, 20-22).

Imana irahazagira yongerera itagatifuzwa umunsi w'indwi (amam 2,3)

Ibwirizwaga ry'Isabato ryategurwa mu Nsezerano ya mbere umunsi w'Imana wo mu Nsezerano Nshasha kandi izokwamahamaho ishinze imizi mu cyumviro c'Imana. Iryo bwirizwa riri hagati muri ayo majamba 10 yerekeye icoranga ubuzima bw'abemera.

Mu kurishira mu biranga ubuzima bw'abemera : ubwa mbere ku banyisrayeli, ubu naho muri Ekleziya, Imana yerekana ko atari ibwirizwa ryo gufata mine nerwe, mugabo ribonywe nk'imvugo yubaka kandi nkenerwa, iri hagati y'Imana n'abantu nkuko tubisanga muri Bibiliya.

Ni umunsi w'akaruhuko kuko ari umunsi wahazagiye n'Imana kandi watagatifujwe na yo ; ni ukuvugako utandukanye n'iyindi minsi kugira ngo ube « Umunsi w'Umukama ». kugira ngo dutegere uko bikwiye uko gutagatifuzwa kw'isabato nkuko biri muri Bibiliya mu nyandiko

zivuga ivy'irema, ni ugu-fata igisomwa cose uko kiri ngo ubone aho ukuri kwose kuri ata kugitandukanya, ata kugicamwo uduce, maze ucerekeza ku Mana.

Niba Imana yaratagatifuje umunsi w'indwi n'umuhezagiye udasanze, yarawugize umunsi w'umwihariko kugira ngo umuntu abitegereye yogerageze gutegere mu kuzirikana ubucuti buri hagati y'Imana na Ekleziya, yo mugeni wayo.

Ni ubucuti bw'urukundo butagira iherezo, bubonekera mu biranga urukundo vyose biba ivya minsi yose, biba n'ibisanze, eka no mu Vyanditswe vyeranda, nkuko aberanda benshi badasiba kugereranya urwo rukundo n'urw'abubatse.

Mu bisanzwe, mu buzi-bwiwe bwose, umuntu ategerezwa kwama ashima kandi aninahaza Umuremyi. Ariko ubucuti umuntu afitaniye n'Imana na bwo nyene burakeneye umwanya wo kubonana imbona nkubone kugira ngo bushingwe imizi.

Umunsi w'Umukama rero ni wo munsi umuntu yahawe ngo ature Imana akaririmbo kiwe n'ak'ivyaremwe vyose. Ni co gituma ari umunsi w'akaruhuko ngo umuntu aruhuke imirimo ya minsi yose imivunagura, ashimire Imana yo igaba vyose.

Uguhimbaza Umunsi w'Imana (Ibikurikira)

(Bitangurira ku rup.4)

Kuwibuka no kuwuninahaza

Ibwirizwa ridutegeka kwubaha Isabato mu gitabu c'Hunguka rivuga riti : «Urama wibuka umunsi w'Umukama, umuhimbaze» (Hunguka 20,16).

Umwanditsi w'ico gitabu arabandanya ati : « Kukaba nkako, Imana yaremye ijuru n'isi, ikiyaga n'ibirimo vyose mu minsi itandatu, umunsi ugira indwi iraha ira-ruhuka. Ni co gituma uwo munsi wo kuruhuka Imana yawuhezagiye ikawutera iteka ryinshi » (Hunguka 20,10).

Ni ukuvuga rero ko, imbere yo kudutegeka ico dukora, Imana ibanza kutumenyesha ico tutotegezwa kwibagira. Ico na co ni igikorwa c'agatangaza c'irema.

Ni ukuvuga ko uwemera adasabwe kuruhuka gusa, nkuko Imana yabigize, mugabo ategerezwa kuruhuka mu Mukama, akamutura ivyaremwe vyose mu kumuninahaza no mu gukenguruka n'urukundo ivyo vyiza vy'Imana.

Kwibuka ibikorwa vy'agatangaza Imana ikora mu guhimbaza Isabato tubisanga kandi mu gitabu c'Amategeko aho iryo bwirizwa ridashingiye ku gikorwa c'irema, ariko ku buryo bw'agatangaza Imana yakoresheje mu gukura Abanyisrayeli mu buja bwo mu Misiri : « Uribuka ko wari umuja mu gihugu ca Misiri, hanyuma Umukama Imana yawe akagukuzayo ikiganza gikomeye n'ukuboko kuramvuye.

Ni co gituma Umukama Imana yawe yagutegetse guhimbaza umunsi w'Isabato » (Amategeko 5,15). Ivyo vyerekana ko insiguro y'umunsi w'Isabato ironkera umwuzurira mu gikorwa c'irema n'ic'urukiza rw'Imana.

Iryo tegeko rero ntiritubuza gukora, ahubwo ritwigisha kwigina «IBITANGAZA» Imana yakozze kandi ishishikara gukora n'ubu.

Uko Isabato yasubi-riwe n'umunsi w'Imana.

Nk'uko twabibonye, ibwirizwa rya gatatu rishingiye ku gikorwa co gu-

kura abantu mu buja. Ni co gituma abakristu bamaze gutegeza ko Kristu atwinjiza mu bihe bishasha kandi bizokwamaho, bashimye guhimbaza umunsi wa mbere ukurikira Isabato kubera ari wo munsi w'izuka ry'Umukama.

Ikinyegezwa c'izuka rya Kristu, ni co kiduhishurira vy'ukuri uko Imana yatanguye vyose, kigasozera urukiza Imana iduha, kikaba n'intango y'akanovera k'ibihe bizozwa twimirije.

Ico Imana yakozze mu kurema, n'ico yakozze mu gukura Abanyisrayeli mu buja, bironkera umwuzurira mu rupfu n'izuka vya Kristu naho bazoranguka igihe azogarukira mu buninahazwa.

Umweranda Gregori Mukuru avuga ati : « Turemeza ko isabato y'ukuri tuyisanga mu Mukama wacu Yezu Kristu we Mucunguzi wacu ».

Ni co gituma akanyamuneza Imana ifise igihe ihimbaza isabato ya mbere, gaserukira mu kanyamuneza k'igihe Kristu yiyerekana amaze kuzu-

ka, akiyereka abiwe ku munsi wa mbere w'indwi, igihe yababonekera abazaniye amahoro yiwe na Mutima Mweranda (Yohani 20,19-23).

Mu kinyegezwa ca Pasika, niho imibereho y'abantu n'iy'ivyaremwe vyose gushika ico gihe «vyiganyira, bikanihira nk'umuvyeyi ari ku nda» (Abanyaroma 8,22). Iyo mibereho rero yatanguye ihunguka rya kabiri rijana mu mw'idegemvyo w'abana b'Imana ubatumashobora gusemegera hamwe na Kristu bati: « Abba, Dawe ! »

Kubw'izuka rya Kristu rero, « ISABATO » yimukira ku « MUNSI WA MBERE, INYUMA YAYO », umunsi w'indwi, uherezwa umunsi wa mbere, umunsi w'Imana uhinduka umunsi wa Kristu.

Biracaza

Ivyiyumviro bikuru bikuru vyavuye muri «Dies Domini», Inyigisho ya Papa Yohani Paulo wa II

Indongozi ni zo nkingi n'inkinzo y'ubumwe bw'abo zirongoye : Tubere abandi akarorero (Ibikurikira)

(Bitangurira ku rup.1)

Ni muhabere abagabo, mutangure mwebwe nyene mwerekane ico murushije abandi mu gukunda igihugu, mutange umwizero.

34. Ni mwamara gukunda igihugu, mube akaro-

rero mukugikorera, mu kugishariza no mukugitungisha. Mumenye yuko igihugu citangirwa, none ukinyaga n'utwo cari ciftiye wovuga gute ko ugikunda?

35. Indongozi niyamara gukunda igihugu, izoku-

nda beneco kandi abakingire ntibagire ingorane.

Ntazokwigungirako ahubwo azobungabunga ivy'igihugu, abigwize hanyuma abisabikanye bose. Niyamara gukunda igihugu azohagararira

a-mategeko kugira bose a-bakingire kumwe kandi bayubahe kumwe.

Indongozi niyamara gukunda igihugu, agakunda abaco azomenya kurondera iyo bweze kugira

Ibik. urup.8

Urugo rukristu nirumenyeshye Inkuru nziza ya Yezu Kristu

Muri iki gihe c'Ikarema, Nyenicubahiro Musenyeri Salvator Nicitereste yarashikirije Inyigisho y'Umwepiskopi yo kwitegurira umusi mukuru wa Pasika 2023. Iyo nyigisho igira iti: «Urugo rukristu nirumenyeshye inkuru nziza ya Yezu Kristu»

0. Indamutso n'intangamarara

Ndabaramukije mwese bakunzi b'Imana, ni mugire umugisha n'amahoro bikomoka kuri Dawe wa twese no ku Mukama wacu Yezu Kristu.

Ndabahaye ikaze muri iki kiganiro umuryango wabateguriye muri iki gihe c'ikarema. Nkuko umugenzo mwiza w'Ekleziya ubitegekanyaga muri ico gihe twama tumara imisi mirongo ine twibuka duhimbaza iki-nyegezwa ceranda rwose c'aho Yezu Kristu Umukama wacu yababara, akabambwa ku musalaba ku bwacu, akadupfira kugira ngo adukize.

Iyo misi tuyimara turushirizaho tuzirikana kandi dukenguruka urukundo rutagira ingero Imana yadusesekariye.

Ni igihe rero co gusenaga ugusumbirije, kwisonzeshya ngo ducuyeye ingeso mbi zacu kandi twongere turonke nivyo dusabikaniriza ko abandi na cane cane aboro kuko uhayeho umworo ngo aba aguranye Imana.

Ngireko ndabibutse ko Ekleziya yo mu Burundi

iri mu mwaka wo guhimbaza Yubire y'imyaka 125 imaze itanguye.

Inama y'Abepiskopi ikaba yarashikirije abakristu bose ijamba shimikiro bozirikana mu kuwuhimbaza.

Mu gihe c'ubushikiro twazirikanye ko ingo zakiriye Inkuru nziza zaciyeye ziba "Ekleziya yo ku ziko".

Uyu musu naho twabatumye kugira ngo dusimbize iryo jambo twatanguye tuzirikane ko ico ngo z'abakristu zimaze kuba "Ekleziya yo ku ziko" kubw'Inkuru nziza zamenyeshajwe, zohindukira nazo zikayimenyeshya abandi kandi zihereye mu rugo rwo yogi rya mbere ryo kumenyeshya Kristu.

Tubanze rero twitegereze uruhara ico ngo z'abakristu zagize mu gikorwa co kumenyeshya Inkuru nziza mu gihugu cacu muri icyo myaka 125 Ekleziya imaze itanguye.

I. Uruhara ingo z'abakristu zagize mu gikorwa co kumenyeshya Inkuru nziza mu Burundi.

Mu myaka ya mbere Ekleziya igitangura kw'isi, ingo zabaye iza mbere mu kwakira Inkuru nziza ya Yezu Kristu, zabayeho koko "Ekleziya yo ku ziko".

Ivyo vyarabonekera ku mwete zari zifise mu vyo kwumviriza inyigisho z'abatwama, mu gushira

hamwe n'ugufashanya (Raba Ibikorwa vy'Abatumwa 4, 36-37), mu guhurumbira amakoraniro yo kumanyura umukate n'ay'ugusenga (Raba Ibikorwa vy'Abatumwa 2, 42-47).

Zimwe muri ico ngo zaritanze ziraherezako mu butumwa bwo kumenyeshya Inkuru nziza ya Yezu Kristu, zirayishingira intahe, ziranayigurira gushika naho muri zo habayemwo abamaratiri basheshe amaraso yabo bazira ukwemera.

Hano iwacu naho, Ekleziya igitangura mu mpera z'ikinjana ca cumi n'icenda, mu ngo zari zabaye iza mbere mu kubatizwa harimwo izagize uruhara ruboneka mu kumenyeshya Inkuru nziza ya Yezu Kristu:

* nko mu gutora abigishwa bashasha,

* mu guhanura ababatiywe bahunye,

* mu kwitaba amasango yo gusenga n'ay'ibindi bikorwa vy'umuryango w'abakristu,

* mu guha indaro abakristu n'abakatekumeni baje bava kure bagiye kwitegurira n'uguhabwa amasakramentu ku misiyoni.

Muri ico ngo nyene hari mwo izitatevye kubonekamwo abajenama mu nyuma inshingwamuryango, abamenyeshamana, abanyamihari, abamisiyonari, abihebey'Imana, abasaserdoti n'abepiskopi bose b'imvukira, nizo za-

reze abakristu balayike b'imboneza mu bukristu no mu butumwa bw'Ekleziya.

Ico gihe kandi, Ekleziya igitangura mu gihugu cacu, ingo z'abakristu zaritanga mu bikorwa vyo kwunganira abamisiyonari kumenyeshya Inkuru nziza; nko mu gufasha gutegura ingendo zo kuja ku mashure y'itabariro, bakabatwaza imizigo, bakabagemurira bakabegeraniriza ibizokenerwa mu gihe bazomarayo iminsi: nk'inkwi, amazi, n'ibindi.

Izo ngo nyene zaritabana umwete ibikorwa vyo kwubaka amasengeru, amashure n'insago z'abamisiyonari.

Ikindi ciza caboneka nuko mu ngo zatanguye kubatizwa hariho zaciyeye zunga ubumwe bushasha buvutse kubw'ibatisimu bwabonekera mu kugenderanira, kuramukanya, gufashanya n'ugutabarana.

Mu ngo zakiriye yompi Inkuru nziza ya Yezu Kristu mu myaka yambere, hari izabayemwo abamenyeshamana b'abamisiyonari.

Izo ngo zaritanze mu kuja kumenyeshya Inkuru nziza mu ntara za kure, zivuye mu ma misiyoni yari yatanguye kera nka za Muyaga, Mugeru, Bushonga, Kibumbu, Makebuko, n'ahandi.

Umunsi udasanzwe wahariwe indero muri Diyoseze nkuru gatolika ya Bujumbura

Ku musi wa 5 w'igeneke-rezo rya 10 Ntwarante 2023, mu nyubakwa y'amanama y'ishule ryitiriwe Scheppers mu Nyakabiga, harahuriye abayobozi b'amashule yegukira Ekleziya Gatorika muri diyoseze Bujumbura mu ntumbero yo guhimbaza umusi mukuru wahariwe indero.

Ivyo birori bikaba vyatangwe n'inyigisho zatanze na patiri Dieudonne NTAMAVUKIRO asanzwe akora mu biro vya diyoseze bijejwe ayo mashule yegukira Ekleziya muri diyoseze Bujumbura. Iyo nyigisho ikaba yari ishimiye ku bihano bitangwa mu mashule na cane cane igihano co "gukubita".

Avuga ati : « Icambere co gutegera, kwishure umwigisha murezi aba afise abana b'imico itandukanye cane kuko umwe wese aba afise kahise kamuranga, ariko abo bese akabwirizwa kubafasha kugira baronke ubumenyi kandi bahinduke no munyifato.

Ivyo rero haraho bitoroha bivanye naza kamere z'abana, ari naho umurezi ahava agakoresha ibihano kugira umwana aje ku murongo.

Ariko rero umurezi ntiyoca ahana kubera ishavu yatewe n'uko abana batakoye nk'uko yabishakaga, ahubwo yohana kub'urukundo afitiye abo bana, abifuriza ko boba abantu bazima Uburundi bukeneye ».

Ivyo kugira bishikweko, ubwo butumwa bwo kurera, bukwiye gusangira abarezi n'abavyeyi, kuko indero y'ibanze iva muhira, vyumvikana ko umurezi ahabwa umwana

yaronse indero yahawe n'abavyeyi.

Ni co gituma n'iyu hagize akagorana kuri uwa mwana, umurezi aba akwiye gutumako umuvyeyi wiye kugira bavugane ico kibazo cashikiye uwo mwana, bibaye ngombwa bagafashanya guhanura no guhana.

Arangiza asaba abarezi kudatwarwa n'ishavu mu bihano batanga, kuko si imisi yose haba hakewe ibihano, bogerageza gutahura umwana kuko haraho aba akeneye gufashwa mu bundi buryo.

Iyo nyigisho imaze kuran-gira, baciye bahana hana ivyiyumviro ku kibazo c'uko ico gihano co gukubita muri iki gihe coba kigikenewe canke coba gikwiranye no mu bihe vya kera.

Bamwe mu banyeshure twayaze biga kuri iryo shure ryisumbuye, bavugaga ko guhanisha umwana inkoni bivana n'ico umurezi yoba abikoreye.

Ariko kenshi haraho babatumwa n'ishavu bakabikora batarinze gutohozza igituma bakoze iryo kosa. Abandi n'abo bakavugaga ko kugira umurezi ahanishe inkoni, yobanza kuraba imyaka abanyeshure bafise. «Ubwabo ngo ico gihano ntibacemera ».

Anitha NDAYIRAGIJE n'umuyobozi w'ishure ryisumbuye ryitiriwe Umugabekazi w'Amahoro ryo mu Ngagara, ku bwiye avugaga ko igihambaye atari ukudakubita umwana, ahubwo n'ukutatumukubita aho avunika, canke ngo umukubite umuhashe umukomeretse kuko

n'umugenzo w'ikirundi uraduhamagarira guhana kugira umwana azogire ico avuyemwo.

Foto: Chanel HARINGANJI

Naho hakiri intambanyi nyishi mu ndero y'urwaruka, guhana kugira uhanure biracakenewe mu ndero y'urwaruka rw'uno musi. Arashimangira ko adashigikiye kudakubita, ahubwo ico atemera n'uguhana umwana ukariramwo mbege, canke kubasesako ibishavu umurezi aba yakuye aha na hariya, ariko kumuhana ushaka kumuha indero, aremeza ko atakosa ririmwo.

Patiri Eddy KWIZERA ni umugenduzi mukuru mu mashure yegukira Ekleziya Gatorika, kubwiye avugaga ati:

Foto: Chanel HARINGANJI

«Imbere y'ikosa iryo ari-ryu ryose umwana yokora, umwigisha murezi yomuraba igitsure c'urukundo.

Bica bituma n'imbere yo kumuhana abanza kumwakira nk'umuvyeyi akamuganiriza kugira ashobore kumenya icatumye uwo mwana akora iryo kosa.

Muri uko kumukosora mu rukundo, niho umwana aheza agatahura insiguro y'igihano canke ikimenyetsa umurezi amukoreye”.

Ivyo bihano bibabaza umubiri rero, bishobora gukomoka kubindi bintu bidafatanye n'ikosa umwana yakoze. Umwana ashobora gukora agakosa gatoya, ariko kubera ko uwo murezi asanzwe afise ivyo bapfa n'abiyabo n'uwu mwana, canke ingorane yisangije wenyene, canke ugasanga hari ikintu agomba gukora, ariko kubera adashobora guhamvya uwo yogikorerera ivyo vyose akavyikuriza kuri uwo mwana.

Umurezi nya murezi none yomera gute?

Umurezi w'ukuri ni uwo wese azigama neza iteka n'ibanga ryo kurera. Umwe akurikiranira hagufti imyitwarire y'abo areze kandi akabarerana urukundo rw'umuvyeyi.

Ivyo birangiye, baciye bahurira mu nkuka y'imisa kugira basabe ingabirano yo kuba abarezi nyabo bazigama iteka n'ibanga ryo kurera abo bajejwe mu rukundo.

Iyo nkuka y'imisa ikaba yari irongowe n'icegera c'umwungere wa diyoseze nkuru ya Bujumbura, musenyeri Anatoli RUBERINYANGE.

Chanel HARINGANJI

Kwumviriza abantu ku mugaragaro ni co gikorwa cimirije muri CVR

Hagiye gukurikira ikiringo co kwumviriza abantu ku mugaragaro, bivanye n'ingene abantu bafise ico bashakira gushikiriza.» Ivyo ni ivyashikirijwe na Petero Claveri Ndayicariye arongoye umurwi w'igihugu ujeje ukuri no kurekuriranira mu Burundi CVR. Hari mu kiganiro cahawe abamenyeshamakuru ku wa 7 Ntwarante 2023 i Bujumbura.

Vyongeye, ngo bizotuma umurwi ujeje ukuri no kurekuriranira usuzuma neza ukuri mu vyo umaze kubwigwa no kwemeza ibimaze gushikwako mu gihe bizoba vyashingiwe intahe muri ivyo bikorwa vyo kwumviriza abantu ku mugaragaro.

«Bizotuma tumenya neza ukuri ku bantu bagandaguwe mu Burundi, ababagandaguye hamwe n'ico bariko bashakira gushikwako. Ivyo bizotuma tudasubira gufatira abantu mu kivunga.»

Kubw'uko mukuru wa CVR, ngo kumviriza abantu ku mugaragaro

bimeze nk'umuti ku bikomere biri mu mitima y'abantu. Vyongeye, bene Burundi ngo bazomenya ko hishe umuntu hatishye igihugu.

Ico gikorwa kizorwangukurwa gute?

Nk'uko ingingo ya 53 y'itegeko n° 1/022 yo ku wa 6 Munyonyo 2018 ibivuga, igikorwa co kumviriza abantu kiba ku mugaragaro canke mw'ibanga bivanye n'ingene abarongoye umurwi babonye bikenewe. Umurwi wumviriza uba ugizwe n'imiburiburi n'abantu 3 badasangiye ubwoko.

Humvirizwa abo bose bafise ico bavugaga ku vyabaye mu Burundi, abagirizwa, abacitse kw'icumu canke ivyabona. Ingingo ya 55 y'iryo tegeko itegekanya ko abumvirizwa bahitamwo ururimi rumwe muri 2 zemewe gukoreshwa mu Burundi: Ikirundi n'igifaransa. Iyo ngingo nyene itegekanya ko mu

gihe uwumvirizwa adashobora gukoresha ururimi na rumwe muri izo zibiri, umurwi uca utegekanya uwusigura ivyo uwo muntu ariko aravugaga.

Ingingo ya 56 nayo ivugaga ko uwuzoba agire ashikirize ikintu ku mugaragaro azobanza kurahira imbere y'abagire bamwumvirize ko avugaga ukuri kandi ukuri gusa atabeshe.

Gishasha muri icyo ntambwe y'umurwi CVR ni uko imanza zo muri kahise zari zarabaye ntabwo basanze bikenewe zizubirwamwo bisabwe n'umurwi CVR.

Mwumenya ko mu gihe hagati ivyo bikorwa bizobera mu ntara. Abazokenera kumvirizwa ku mugaragaro bari hanze y'igihugu na bo, umurwi ngo uzokwitegura hanyuma ubasangeyo.

Mélance Ndayikeze

Indongozi ni zo nkingi n'inkinzo y'ubumwe bw'abo zirongoye : Tubere abandi akarorero (Ibikurikira)

(Bitangurira ku rup.5)

asumire abenegihugu.

36. Indongozi idashoboye ivyo, twovugaga ko ata ndongozi irimwo. None kuva uno musitwese duhinduke, tube bashasha.

Namwe mutarashikirwa kurongora abandi, namwe izo mpanuro zirabababura, ni mube murime-

nyereza kugira ejo aho bukeramuzobe akarorero mu bandi kandi ndetse turabakeneye twebwese indongozi kugira mutubere abahanuzi beza.

Ntihagire uwigira sindababazwa mu gihe, umwe wese kubutumwa yajewe ni indongozi, kandi ategerezwa kuba akarorero mukwanga ubumwe bw'abo ajewe.

37. Ni kuri izo mpanuro mbere mperejeko, nsubira guhamagarira abarundi bese kuzirikana iyo twavuye, amakuba twacyemwo kubera ubumwe bwari bwahungabanye, umwe wese ace yigira inama avugaga ati "CIRA IMOSO, NTIRIGASUBIRE", hanyuma tugendere urukundo n'umwumvikano nk'uko bibereye.

Niharambe ubumwe mu Barundi,

Niharambe Uburundi n'Abarundi,

Murakoze.

Ndongozi y'Uburundi

Umunsi mpuzamakungu wahariwe abakenyezi

Kw'igenekerezo rya 8 ntwarante uko umwaka utashe, amakungu arahimbaza umunsi mpuzamakungu wahariwe umukenyezi.

Muri iryo himbazwa, Uburundi ntibusigara inyuma, burifatanya n'amakungu bugahimbaza uwo munsi.

Muri uno mwaka wa 2023, uwo musu wahimbazwa muri komine Buganda mu ntara ya Cibitoke, ku civugo kivugakiti «Uruhara rw'indongozi mw'iterambere ry'ubuhinga ngurukanabumenyi ridakumira».

Iki civugo gihamagarira indongozi kwitanga zitiziganya mu gutorera inyishu ibibazo abakenyezi n'abigeme bafise.

1. Amamuko y'uwo munsi

1.1 Ku rwego mpuzamakungu

Hari mu gice ca 2 c'ikinjana ca 20, aho mu bihugu vya Buraya na Amerika, hatangura kwibonekeza imyiyerekano y'abakenyezi, biyamiriza agacinyizo bagirirwa n'ntworo zari zihari, aho ata gaciro abakenyezi n'abigeme bahabwa.

Iryo cinyizwa ryaba mu bice bigize ubuzima bw'igihugu vyose : politike, ubutunzi, imibano n'ibindi. Muri iyo myiyerekano, abakenyezi baharanira ahanini kuronswa uburenganzira bwo gutora canke kwitoza.

Ishirahamwe mpuzamakungu rimaze guca irya

n'ino ivyo abakenyezi basaba mu myiyerekano bagira, ryacye ryemeza uburenganzira bw'abakenyezi mu vyerekeye politike, ubutunzi n'imibano kw'igenekerezo rya 8 ntwarante 1975. Ryaremeje kandi ko iryo genekerezo ryoba umusi mpuzamakungu wokwama uhimbazwa uko umwaka utashe.

1.2. Ku rwego rw'Uburundi

Uburundi bumaze kwumva ingene abakenyezi bo mu za Buraya na Amerika bariko baraharanira uburenganzira n'amateka vya bo, gushika aho ishirahamwe mpuzamakungu rishinga ko uwa 8 ntwarante ubitirirwa uko umwaka utashe kuko berekanye ubutwari bafise, bwacye bushiraho ubushikiranganji bujewe kwihweza ivyo vyose bizingamika uburenganzira bw'abakenyezi, hari muri 1982.

Kuva ubwo, abakenyezi bo mu Burundi bacye baja barahura n'abandi bo mu bihugu bitandukanye mu makoraniro, barabira hamwe ivyoteza imbere agateka kabo.

Umusi w'igenekerezo rya 8 ntwarante, uhimbazwa mu ntumbero yo kuraba urugero iyubahirizwa ry'agateka k'abakenyezi rigezako, kwerekana ikorwa kugira agateka kabo kagume kubahirirwe, kwerekana ko abakenyezi n'abigeme bashoboye, ko na bo bategerezwa kwubahwa bakubahirizwa mu mateka yabo, kandi ko bashoboye guterera

agacumu k'ubumwe mw'iterambere ry'igihugu.

Uwo musu ni akaryo keza ko guhimiriza abakenyezi ko bategerezwa gukorwa, bakerekana vy'ukuri ko bashoboye.

Twisunze icivugo c'uyu mwaka, Uburundi bwihaye intumbero yo guhimiriza abenegihugu ku kamaro k'ubuhinga ngurukanabumenyi mw'iterambere ry'igihugu hamwe no kwereka abo bese bafise uruhara mw'iterambere ry'ubuhinga ngurukanabumenyi, ko abakenyezi n'abigeme bategerezwa na bo kworoherwa mu gushikira ivyo vyose vya nkenerwa mu guteza imbere ubuhinga ngurukanabumenyi.

Uwo musu utanga akaryo kandi, ku bihugu, ko kwisuzuma hihwejwe ivyaranguwe mu vyiyejwe bijanye no guteza imbere agateka k'umukenyezi, mu kiringo c'umwaka. Inyuma y'ivyo haca hashingwa urundi rutonde rw'ibigiye gukorwa.

Nk'uko bisanzwe rero, ku wa 8 ntwarante 2023, Uburundi bwarifadikanye n'amakungu mu guhimbaza uwo musu mukuru, ibirori bikaba vyabereye mu ntara ya Cibitoke muri komine Buganda.

2. Ibikorwa nyamukuru bimaze gukorwa, mu guteza imbere agateka k'umukenyezi

2.1. Ku bijanye n'amagara y'abakenyezi.

Reta yarabandaniye gushira mu ngiro ingingo

yo kuvura ku buntu abakenyezi bibungenze. Iyo ngingo ifise akamaro kanini mu buzima bw'abakenyezi ndetse no ku buzima bw'abana bibungenzwe, ndetse no ku buzima bw'umuryango muri rusangi.

Guhera mu mwaka wa 2021, Reta yarashizeho ibisata vyitaho amagara y'umukenyezi n'umwana (santé mère-enfant) mu mavuriro n'ibitaro kandi, uko umwaka utashe mu kwezi kwa kigarama ; yama itunganya iyanga ihariwe amagara y'umukenyezi n'umwana (semaine santé mère-enfant).

2.2. Ku bijanye n'ingene twokinga amabi akorerwa abakenyezi.

Mu ntumbero yo kurwana ukudahana ivyaha bikorerwa abakenyezi, Reta ibandanya itsimbataza ishira mu ngiro ry'ibwirizwa rigwanya amabi akorerwa abakenyezi, rikaba ari ibwirizwa numero 1/13 ryo kuwa 22 nyakanga 2016.

Iryo bwirizwa rirakinga amabi akorerwa abakenyezi, rikayahana rikongera rigakingira n'abayakorewe mu kubaha inyigisho kugira ntibahave bagumana umwiheburo canke ngo babone ko babaye ibicibwa .

Iri bwirizwa ryashizweho mu ntumbero yo kurwana imigenzo itandukanye y'ikirundi, icinyiza ikongera igakumira abakenyezi.

Umunsi mpuzamakungu wahariwe abakenyezi

(Bitangurira ku rup.10)

Iyo migenzo na yo si iyindi, ni nk'ikumira rishingiye ku mvugo itesha agaciro umwana w'umwigeme. Ibi bibonekera no mu tujambo tumwe tumwe aho uza wumva ngo umukobwa n'akarango k'abaraye, ngo n'umunyakigo, n'ibindi.

Ikindi tutodeha kuvuga Reta yakozwe, ni ishingwa ry'ibigo bijewe gufasha abo bese bakorewe amabi afatiye ku gitsina.

Twotanga uturorero tw'ibigo biri mu ntara za Gitega, Cibitoke, Makamba na Muyinga vyashinzwe mu kiringo kiva mu mwaka wa 2015 gushika mu mwaka wa 2018. Hariyongereyeko ikigo ca Rumonge cashizweho mu mwaka uheze wa 2022.

Ibi bigo vyo mu ntara za Cibitoke, Makamba na Muyinga, bisanzwe bikorera hamwe n'ibitaro bikuru vy'intara, kandi birimwo abakozi babinonosoye baheza bakabumviriza. Birafise kandi uwuheza akabafasha kwitura ubutungane abanje kugira itohoza rikwiye.

Ikigo Humura c'i Gitega hamwe na Humura co mu Rumonge birafise ibitari bike vyisangije. Bifise inyubakwa bikoreramwo zigenga, kandi bifise inyamiramabi n'umunyamategeko bafasha uwakorewe amabi kwitura ubutungane, basanzwe bakorera muri ivyo bigo.

Ubudasa buhari, ni uko mu bigo vyakira abako-

rewa amabi bikorera mu bitaro bikuru vy'intara, inyamiramabin'umunyamategeko bahamagarwa iyo uwakorewe ayo mabi aje avyitura. Mu ndinganzizo y'ivyo bigo, uretse umuganga ategerezwa kuba ahari, hariho kandi n'uwanonosoye ibijanye n'inyifato.

Muri icyo gikorwa co kwakira no gufasha abakorewe amabi afatiye ku gitsina, ivyo bigo bifashanyira n'ikigo c'abikorera ivyabo ari co SERUKA, na co kikaba gikorera mu gisagara ca Bujumbura, mu ntara ya Muramvya no mu ntara ya Cibitoke.

2.3. Ibijanye no gushira abakenyezi mu nze-gu z'igihugu.

Mu nzego z'igihugu, na ho nyene Uburundi bwateye intambwe, twisunze ivyo ingingo y'169 y'ibwirizwa Shingiro ivuga ko "Inama Nshingamateka igizwe n'imiburiburi n'abashingamateka 100 barimwo 60% b'abahutu na 40% b'abatutsi bese hamwe harimwo n'imiburiburi abashingamateka b'abakenyezi 30% batowe n'abenegihugu bagatorerwa ikiringo c'imyaka itanu".

Ingingo y'185 y'iri bwirizwa shingiro nyene, mu gace kayo ka 2 ivuga ko mu bagize Inama Nkenguzamateka ategerezwa kubamwo n'imiburiburi ibice 30% vy'abakenyezi.

Ibwirizwa rigenga amatara mu gace ka kabiri k'ingingo y'108, rirerekana ingene bigenda mu gushira mu ngiro izo

ningo zibiri z'ibwirizwa shingiro.

Mu vyerekeye ivy'intwaro, ku bushikiranganji 15 bugize Reta y'Uburundi, ubushikiranganji 5 burongowe n'abakenyezi, ni ukuvuga ibice 33 kw'ijana.

Ni kuri iyo mvo ku bashingamateka 123 batowe muri iki kiringo, abashingamateka 41 ari abakenyezi. Ni ukuvuga ibice 33 kw'ijana.

Mu bakenguzamateka na bo 39, abakenyezi ni 16, ni ukuvuga ibice 41 kw'ijana vy'abagize inama nkenguzamateka.

Ibi bitigiri biragaragaza neza ko vya bice 30 kw'ijana dusanga mw'ibwirizwa shingiro birenga, ikimenyetso cerekana ko mu Burundi abakenyezi baserukiwe muri izo nzego.

Ariko rero n'aho biri uko, abakenyezi n'abigeme baratumirirwa kwijukira amashurecanecanegushika mu mashure ya kaminuza, kuko hariho amabanga amwe amwe asaba urupapuro rw'umutsindo rwa kaminuza, bigoye kujamwo atarwo ufise.

2.4. Mu bijanye no guteza imbere umukenyezi

Reta y'Uburundi yarashinze ibanki y'abakenyezi yo kuziganya no gutanga ingurane mu ntumbero yo kubahiriza kwiteza imbere, ikaba yuguruwe icese muri ntwarante 2022. Ifise icicaro i Gitega ari na wo murwa mukuru wa poritike w'Uburundi.

Nk'uko bimenyeshwa n'ubuyobozi bukuru mu vyo bujewe harimwo iterambere ridakumira bwo mu bushikiranganji bwo gushigikirana, imibano, agateka ka zina muntu n'iterambere ridakumira, Reta yarashizeho mu bushikiranganji bwose igisata kijejwe gukurikirana ibijanye n'iyubahirizwa ry'agateka k'abakenyezi.

Uko ni ko biri no mu biro vy'Umukuru w'Igihugu, mu nama nshingamateka no mu nama nkenguzamateka.

Mu gusozera, twomenya ko mu ntumbero yo kwubahirizwa kuruta mu gateka n'uburenganzira vyabo, abakenyezi basabwa kugira uruhara ntangere, bakerekana vy'ukuri ko bashoboye, kandi bakijukira guhimirizanya hagati yabo, cane cane ku bijanye no kwubaka no kurangura imigambi yo kwiteza imbere kugira ntibame bazeye inze.

Aka ni akaryo keza kandi ko kuvunira urugohe abavyeyi ko mu ndero baha abana, bategerezwa kwereka abana b'ababwaha ko na bo nyene bashoboye, ko ata bikorwa vyagenewe abana b'abahungu gusa, gutyo bakabategurira kuzoba kirumara mu buzima bwa bo bwo muri kazoza.

Ikigo ca leta kijejwe guteza imbere agateka ka zina muntu no gukinga ihonyabwoko

«CPDHPG»

Inama nsangizangendo ku mugabane wa Afrika na Madagascar

Kuva kw'igenekerezo rya 1 gushika ku wa 6 Ntwarante 2023, i Addis Abeba mu gihugu ca Etiyopiya harabereye inama nsangizangendo y'umuryango yakoranijwe n'inama ihuza abepisikopi bo ku mugabane wa Afrika na Madagascar. Iyo nama yari iyo gutegura inama nsangizangendo y'Abepisikopi bo kw'isi yose izosasa ku wa 4 gushika ku wa 29 Gitugutu 2023 no muri gitugutu 2024 i Roma, nkuko Nyenubweranda Papa Fransisiko yabimenyesheje ku wa 16 Gitugutu 2022.

Iyo nama yabaye mu rukurikirane rw'izindi nama zayiteguye zabereye i Accra muri Ghana kw'igenekerezo rya 6 gushika ku wa 9 Kigarama 2022 n'i Nayirobi muri Kenya kw'igenekerezo rya 23 gushika ku wa 25 Nzero 2023.

Yari yitabwe n'abantu bashika ku 200; muri abo harimwo aba Karadinali 9, Abepisikopi 29, Abasaseredoti 41, abihubeyimana, abashingantahe n'abapfasoni baserukiye abandi balayike; nabamwe mubaserukira amadini n'amashengero. Mu baturire, harimwo n'Abakaradinali bavuye i Roma : Mario Grech na Jean Claude Hollerich.

Iyo nama nsangizangendo yo ku mugabane wa Afrika yatumye inama y'Abepisikopi ba Afrika na Madagascar baheraha icegeranyo kigazagaza uruhara Ekleziya

ifise muri Afrika na Madagascar, kikazoca kirungikwa ku munyabanga mukuru w' inama sangizangendo yo muri Gitugutu 2023.

Abari bakoraniye muri iyo nama, baremeje uburyo Ekleziya yo muri Afrika yakoresheje iyo nama; vyagaragaje ko ugusangira urugendo rugana Imana, bitakiri ivyo mu majambo gusa, ari ukuri kwagaragajwe n'ingene mu budasa bwabo bahuriye hamwe baganira, bumvirizanya, bose hamwe bumviriza Mutima Mweranda.

Ni akahe karanga k'Ekleziya sangizangendo yo ku mugabane wa Afrika na Madagasikare?

Ubudasa bw'imico n'imigenzo niko karanga n'itorwa ry'Ekleziya yo muri Afrika. Ekleziya nk'umuryango uri ku rugendo rumwe rugana Imana. Umuryango umuntu wese yumva ko ari iwe. Ni Ekleziya y'umviriza bose, idaciriye urubanza abiyumva umengo ni inyambukira; bakumva umengo barakumiriwe canke baciwe muri Ekleziya. Kugira bishoboke Ekleziya ihamagariwe kurengera inzitizi zose zibuza iterambere ryo gutambukira hamwe.

Abari muri iyo nama barerekanye inzira Ekleziya Muryango yocamwo kugira ugutambukira hamwe gusayangane ivyiza biva kuri Mutima Mweranda.

• Ekleziya itegerezwa

Abo ni abari bitavye iyo nama nsangizangendo mu gihugu ca Etiyopiya

gutanga umwanya wo kuganira, ikama igabiye gutambukana n'abandi, ikagira ico ibigirako ifatiye ku budasa bw'akaranga butuma Ekleziya itera imbere.

• Ekleziya irahamagariwe kandi kugaragaza umwitwarariko wo guhuza abadasangiye imico, ubwoko n'akaranga, uguhurira hamwe kwabadasangiye ukwemera n'amashengero no kumviriza ingene abakera bemera Imana n'akaranga kabo.

Abari muri iyo nama bararabiye hamwe ibijanye na politike n'imibano muri Afrika. Aho Ekleziya muryango itambukana n'abakomerekejwe n'indwano, indyane z'amoko; ukutakirana bifatiye ku madini n'ukwemera bamwe bose bisangije, iterabwoba n'ayandi ma-bi yose.

Ibikomere vyabo, nivyo bikomere vya Ekleziya muryango. Ivyo bikagaragazwa nuko igerageza kugendera urukundo, impuhwe, ikigongwe n'uruhara igira mugusubiza

hamwe abatanukanijwe n'indyane.

Barihweje ibijanye n'urwaruka. Basangako ari uku-bera inguvu z'urwaruka, ukwitanga n'impuhwe zabo Ekleziya yo muri Afrika ifise itoto n'irembe. Ntibashobora kwirengagiza intererano y'urwaruka muri urwo rugendo rw'inama nsangizangendo.

Ntibasize inyuma uruhara rw'umukenyenzi bafatiye kukungene bitavye bimwe bishimishije muri izo nama uko ari zitatu zahuzaga Afrika na Madagascar. Barabonye ko ugusangira urugendo bidashoboka hatabayemwo uruhara rw'umukenyenzi. Kubera ubwinshi bwabo n'ukwitangana umutima kivyeyi; umukenyenzi wo muri Afrika arafise uruhara mu butumwa bw'Ekleziya .

Muri Afrika, akamaro abakenyenzi bafatiye Ekleziya muryango ni nkako uruti rw'umugongo rufitiye zina kiremwa muntu.

MSV M Goreth Ndikumana